

Sarrera

TOLEDO LEZETA, Ana M.
Literatura Ikerketa Batzordeburua

Piarres Larzabal (Azkaine 1915 - Ziburu 1988) pertsona eta bere obra gogoratzeraz dator Euskaltzaindiaren Literatura Ikerketa Batzordea.

Lehenik eta behin, eskerrik beroenak Baionako Diziplina Anitzetako Fakultateari Tesi Aretoa gaurko jardunaldirako eskaintzeagatik. Burutik ere ez zitzaion pasako Larzabali bere jaiotzaren mendeurrena ospatzeko unibertsitateko gela nagusietako batean, nagusienean ez bada, batuko ginenik!

Larzabal ez da, baina, estreinakoz iristen Tesi Areto batera. 2008an Ixabel Etxeberria doktoreak Larzabalen antzerkigintzari buruzko tesia Bordeleko Unibertsitatean defendatu zuenean, zabaldu zitzaizkion jakintza akademikoaren gune honetako ateak. Bihoakio Ixabel Etxeberria andreaki gure eskerrik zintzoena gaurko ekitaldian parte hartzeko gonbita onartzeagatik eta «Larzabalen antzerkigintzaz» azalduko dizkigun xehetasunengatik.

Historian zehar bertsoa izan da euskalduna gehien erakarri duen adierazpen-moldea, Larzabalek antzerkigintzan erakutsitako emankortasunak, besterik pentsatzera eraman zezakeen arren. Literaturari buruzko azterketek hiru genero handitan banatu ohi dute ondasun literarioa: genero epikoa, lirikoa eta dramatikoa. Sailkapen honetan genero dramatikoan kokatzen diren sorkariek badute ezaugarri bereizgarri bat besteek ez dutena. Antzerkia ez da amaitzen testuan. Antzerki-zeinuaren ezaugarri da, antzetzeko egina izatea. Beraz, ez da genero epikoak edo lirikoak bezala irakurketarako landutako testua, ikusteko baizik. Irakurketa soilak herren uzten du, antzez-zeinu desberdinak batera adierazteko gaitasunik ez duelako. Taulara-

Euskera. 2015, 60, 1. 69-71. Bilbo
ISSN 0210-1564

tzeko eginiko testua, taularen gainean bakarrik uztar daitezke antzerkiak aldi berean biltzen dituen zeinuak eta hala helarazi ikusleari. Irakurketak ez du ahalmenik aldi berean zeinu bat baino gehiago atzemangarri bihurtzeko: hizketa-zeinuak bata bestearen ondoren ematera behartua dago.

Bere sorkaria taularatzea da antzerkigile ororen nahia. Horrela, eta horrela bakarrik, beha dezake eta, dezakete ikusleek, hark jasotako eraikina.

Taularatzeak eragindako zeregin desberdin ugarietz zerbeit baino gehiago dakite Daniel Landart eta Antton Luku antzerkigileek. Horregatik eskatu diogu antzerkiaren munduan, besteak beste, antzezle, zuzendari eta idazle izan den Antton Lukuri, «Piarres Larzabal eta taulagaina» gaia azter diezagula. Larzabal omentzeak ezinbesteko egiten zuen taulagainaz arduratzea. Estimatu handian dugu antzerkigintzaren alderdi anitzetan eskarmentua duen Luku jauna ekitaldi honetan parte hartzeko gertu agertu izana.

Oraintsu esan dudanez, Daniel Landart ere aditua dugu antzerkigintzan, hau ere, antzezle, idazle nahiz zuzendaritza-lanetan aritua baita. Gaurko saiorako, ordea, beste begirada-modu bat eskatu diogu, begirada zabalagoa: Larzabalen bizitza-ibilbidea. Konpromiso hitzaren esanahia barne-barnetik eza gutzen duen Landart jauna pertsona egokia iruditu zitzaigun, konpromisoa bizitzako ardatz izan zuen Larzabal ulertzeko eta honen bizitzaren nondik norakoak azaltzeko. Pozgarri zaigu eskaera ontzat eman izana.

Konpromisoa aipatu dut arestian. Besteren artean, gogoan nuen Anai Artea erakundearen sortzaileetako bat izan zela Larzabal. Erakunde horren ezaguerri da honaindiko eta haraindiko euskal herritarren biltoki izana. Larzabalen antzezlanek ere igaro zuten muga. Mugaren alde batean, zein bestean, paper bilaketan ordu batzuk emanak dituen Patri Urkizu irakasleak lagun diezaguke zubia pasabide bezala ikusten, zubiaz honaindi sortutako Larzabalen antzezlanak bestaldean izan zuten harreraz jardunaz. Ongi etorri!

Oroimenari lotua dugu irauteko ahalmena, ahanztura menderatzeko gaitasuna. Euskaltzaindiaren Literatura Ikerketa Batzordeak, ohiko betekizunen artean dauka literaturaren alorrean nabarmendu direnak gomutatzea. Esku artean darabilgun Euskal Literaturaren Antologia bat prestatzearekin batera, euskal letretan arrastoa utzi dutenak berrirakurritz berriz topatzeko

aukera eman dezakeen agertokiren bat eratzea geureganatuta daukagun eginkizuna da.

Ehun urte igaro dira Larzabal jaio zenetik, hogeita zazpi joan zenetik. Topikoa bada ere, zenbat aldaketa ehun urte hauetan! Larzabalen jardunaren garapen-testuingurua bestelakoa zen. Testuinguru hartatik idatzi zuen, garaikide zuen euskalduna gogoan hartuz idazlanak mamitzean. Horrenbestez, ezin izan ere berdina belaunaldi desberdinek Larzabalen sorkariei luzatutako begirada. Horra hor, azkenik, jardunaldia antolatzeko zioa: oroituz omendu eta, aldi berean, haren obra berrirakurri, berriro behatu, gure egunetatik irakurtzera eta behatzera, ezinbestez, beharturik baikaude.

Lantegi honetara bildu zaretenoi, elkarrekin berrirakurketa egitera etorri zareten guztioi, eskerrik asko.